





1. Farkas István műtermében, 1932.

219. ▶ FARKAS ISTVÁN (1887-1944)

Tengerparton, 1937

Tempera, fa, 113,5x146 cm
Jelzés nélkül

Kezdő ár: 18 000 000 Ft / 57 143 EUR
Becsérték: 30 000 000 – 40 000 000 Ft
Estimated value: 95 238 – 126 984 EUR

PROVENIENCIA:

- ▶ egykor Charles Farkas tulajdonában, Róma
- ▶ letét a Budapesti Történeli Múzeum Képtárában

KIÁLLÍTVÁ ÉS REPRODUKÁLVA:

- ▶ István Farkas. Complesso del Vittoriano, 2002. szeptember 14 – 26. 2. oldal
- ▶ Farkas István festőművész (1887-1944) emlékkiállítás.
- ▶ Farkas István Emlékház, Szigliget, 2004. katalógus: 17.
- ▶ Farkas István festőművész gyűjteményes kiállítása.
- ▶ Budapesti Történeli Múzeum, Budapest, 2005. 52. oldal

REPRODUKÁLVA:

- ▶ Katalin S. Nagy: István Farkas. Arthis, Budapest, 1999. 130. oldal
- ▶ Modern Magyar Festészet 1919-1964. Szerk.: Kieselbach Tamás, Budapest, 2004. katalógus: 1150.





2
3

2. Farkas István: Tengerpárló lila ég alatt, 1934
Deák gyűjtemény, Városi Képtár, Székesfehérvár
3. Edvard Munch: Lányok a hídon, 1902
National Gallery, Oslo

EGY IDEGEN MECÉNÁS

1937 bizonyos szempontból a festői újakezdés éve Farkas Istvánnál, az előző évben mutatta be addigi műveit egy nagy gyűjteményes kiállítás keretében az Ernst Múzeumban, és újra ugyanolyan energiával és tempóban festett, mint 1934-ben. Egyéni kiállítása nyílik Párizsban, és több csoportos kiállításon is szerepel az Ernst Múzeumban és a Nemzeti Szalonban. Ugyan ekkoriban már egy magyar és egy rangos francia monográfia is reprezentálja Farkas festői nagyságát, itt-hon azonban mégis inkább a Singer-Wolfner cég vezérigazgatójaként válik ismertté.

1932-ben költözött haza Párizsból és vette át a céget apja halála után, és bár sosem vágyott ilyen babérokra, mégis kiválóan és szigorúan vezette a jelentős kiadót. A pénzügyi sikerek ráadásul jó esztétikai érzéssel és művészeti szakértelemmel párosultak: Farkas Nagy Istvánnal, Barcsay Jenővel, Hincz Gyulával és Szalay Lajossal kötött kizárólagos szerződést. Festőként maga is hozzájuk hasonló utat járt be, 1937-es kompozíciói például Barcsay korabeli szerkezetes naturalista műveivel állíthatók párhuzamba, bár Farkas tagadhatatlanul közelebb áll az École de Paris nagy mestereihez, mint a hozzá hasonlóan magányos Nagy Istvánhoz.

ELMOSÓDÓ HORIZONTOK

Farkas 1937-ben fedezi fel Szigligetet és a Balatont, a *Tengerpárló* című festmény is a Balaton és Egyr pasztell fényeit idézi. Farkas persze temperával dolgozik, és egészen egyéni módon, hihetetlen érzékkel keveri a színeket. Nála első a szín, nemcsak az alakok, de maguk a formák, a kompozíció alapmotívumai is mintegy a színekből sűrűsödnek össze, gomolyognak elő. A sziklás úton szembejövő idős férfi, és az elegáns kalapos hölgy feje egyaránt szürke füstpamacsként olvad bele a festmény kékes-szürkés színharmóniáiba. E színharmóniakról Kállai Ernő után talán Marcel Berr de Turique, a híres párizsi Le Portique galéria tulajdonosa írt a legplasztikusabban: „Furcsa és rafinált festészet volt ez, félúton az irreális és a reális között, a matt színvilág, amelyet gyakran alkalmazott, azt sugallta, mintha holdbéli tájon járnánk. A szürke minden árnyalata jelen volt, a feketétől a barnáig, a felhők fenyegető sötétjétől egészen a fehérig, minden az ezüst szürkétől a gyöngyház szürkéig.” (idézi: S. Nagy, 2005. 11.) Leginkább ez a kísérteties, teremtő színvarázslat határozza el Farkas Istvánt a harmincas évek magyarországi lírai, poszt-nagybányai festészetétől. Ugyan egyes táj- és életképei – és különösen zseniális grafikái – egészen közel kerül Berény vagy Szőnyi motívumvilágához, a szürrealis színkezelés és a groteszk emberábrázolás mégis jóval távolabbi vizek felé sodorja festészetét.

LIDÉRCES SZÍNVARÁZSLAT

Hivatalosan Farkas a nagybányai naturalizmustól és Fényes Adolf finom realizmusától indult. A lélektani affinitású, szürrealisba hajló utat talán az idős mester, Mednyánszky hagyta rá örökölni, de ugyanennyire meglehetek saját belső forrásai is. Mindenesetre az tagadhatatlan, hogy az 1920-as évek második felében a párizsi kritikusok Étienne Farkast az École de Paris egyik vezető mestereként tartották számon. Pierre Flouquet például Matisse, Dufy és Friesz atmoszférikus festői vonulatához kapcsolta a magyar festő műveit. Fura életképei, egzisztenciális szorongást keltő találkozásai azonban mégis inkább a szürrealistákhoz, vagy a pittura metafisicához közelítik festészetét. Keze alatt még a könnyed és előkelő tengerparti zsáner is háttorzongató hangulatot áraszt. Az ecset Vaszaryt idéző könnyedséggel és eleganciával suhan a képen, de a tónusok és a színek Mednyánszkytól ismert hangulatokat hívnak elő. A *Tengerpárló* is elsősorban egy gyönyörű tájkép, de az absztrakcióba hajló emberábrázolás és a narratíva titkai mégsem engednek belefeledkezni a bravúros könnyedséggel megfestett hullámok és a szélesre tárt horizont szépségeibe. Ahogy Kállai Ernő írta, ezek a figurák „inkább hazajáró lelkek, nem erről a világról való bizzar és ijesztő fantomok, semmint hús-vér emberek. Amerre járnak-velnek, ahol ülnek vagy állnak, megjelenésük mindenütt valami kárhuzatos, lappangó végzetet éreztet.” (Kállai, 2004. 185.)

Kaszás Gábor

